

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum coactum iuramentum sit obligatorium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

quando furatur pro utilitate debita vel iusta necessitate. Alias malum est iurare propter timorē periurii, in quo facilliter lingua laborat. Et ideo Dominus in euangelio prohibet iurare non tanquam simpliciter malum, sed tanquam periculosum. Tunc queritur vtrum licitum sit iurare per creaturam: & dicitur quod non, venerando creaturam in seipsa. Et sic dicit Christus in euangelio: Nolite iurare neque per caelum, neque per terram: venerando autem creatorem in creatura licitum est iurare per creaturam. Et sic iuravit Ioseph per salutem Pharaonis. Postea queritur quis plus tenetur ille qui iurat Deum, an ille qui iurat per euangelium, vel per creaturam. Et dicitur quod ille qui iurat per Deum, ob cuius reuerentiam debet fieri omne iuramentum. Queritur etiam quid est iurare. Et dicitur quod est Deum in testem vocare. Est etiam quoddam genus iuramenti quod vocatur execratio, vtrum cum aliquis iurat: si ego feci, hoc vel illud malum tale mihi contingat. Deinde queritur vtrum vtrumque sit iuramento illius qui iurat per falsos deos. Et dicitur quod licet talis iurando peccet, licitum est tamen vtrumque iuramento suo ad bonum. Postea queritur vtrum omne iuramentum sit implendum. Et dicitur quod iuramentum quod est contra fidem & charitatem, vel quod obseruatum veniret in deteriorē exitum non est obseruandum: quod declarat per auctoritates & exempla. Et addit quod ille qui tale iuramentum non implet, ex hoc non est periurus, sed quia temere iuravit: tunc dicitur ex auctoritate Iſid., quod quacunque arte verborum iuretur Deus sic iuramentum accipit, sicut ille cui iuratur intelligit. Vltimo queritur, si ille peccat qui cogit alium iurare. Et dicitur quod si nescit eum iuraturum falsum non peccat: si autem scit eum iuraturum falsum, homicida est. De modo autem iurandi subdit quod debet fieri a ieiuniis. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum iuramentum sit licitum.

Tho. 2. 2. q. 89.

CIRCA distinctionem istam queritur primo de iuramento. Et secundo de periurio quamuis ordo Magistri in litera sit alius. Circa iuramentum primo queritur, vtrum iuramentum sit licitum. Et arguitur quod non: quia illud quod procedit ex mala radice est malum secundum illud Matthæi. 7. Non potest arbor mala fructus bonos facere, sed iuramentum procedit ex mala radice secundum illud Mat. 9. Sit autem sermo vester est, est, non, non. Quod autem his abundantius est, a malo est, ergo iuramentum est malum.

1. Itē nullius rei voluntas prohibetur nisi mali, sed voluntas iurandi prohibetur Iac. 5. Ante omnia fratres mei nolite iurare, ergo iuramentum est malum & illicitum.

2. IN CONTRARIUM est quod dicitur Deut. 6. Dominum Deum tuum timebis, & per nomen eius iurabis.

3. Item Dominus legitur iurasse Gen. 22. Per memetipsum iuravi &c. Et Apost. Ro. 1. Testis est mihi Deus &c. & in pluribus locis aliis, ergo iuramentum non est illicitum.

4. **RESPONSIO.** Circa questionem istam videndum est quid sit iuramentum, & deinde an sit licitum.

5. Quantum ad primum sciendum est quod iurare est Deum in testem vocare ad confirmationem veritatis, de qua audiens non est certus, & cui non assentit simpliciter assertione: vnde de his que sunt omnino necessaria & certa siue sint præterita (vt quod dies hesternus transit) siue presentia (vt quod sol lucet) siue futura (vt quod sol cras orietur) nullus debet iurare, & si iurat frustra iurat, quia cuiuslibet talia certa sunt, nec indigent confirmatione sed facta particularia, præterita, presentia, vel futura contingentia cum sint multis dubia, nec de se habeant certitudinem indigent confirmatione & attestatione. Sufficiens autem confirmatio talium non potest esse per hominem purum, tum propter defectum cognitionis, tum propter malitiam voluntatis ratione cuius frequenter mentitur homo etiam de cognitis, sed quia Deus omnium rerum habet cognitionem infallibilem, nec aliquem fallere potest eius bonitas & veritas: ideo conuenientissimus testis est predictorum. Adducitur autem in eorum testimonium per iuramentum non quod ipse per se testificetur talia esse vera, sed quatenus creditur non solum habere notitiam de rebus, sed prouid-

entiam vt sit vltor quorumcumque malorum, & maxime delinquentium directe contra eum, vt sunt peccatores, deſi inuocates in testimonium falsitatis, nec potest per Deum de prædictis amplior certitudo haberi regulariter, & ideo hæc recipitur tanquam vltima.

6. Hoc supposito dicendum quod iuramentum de se non est illicitum, imò licitum est iurare, nihilominus tamen iuramentum non est de se appetendum. Primum patet, quia actus qui potest cadere super debitam materiam, & procedit ex debito motiuo, & ordinatur in debitum finem est bonus & licitus, sed iurare adhibitis debitis circumstantiis cadit super debitam materiam. scilicet cum iuratur vtrum quod est alteri dubium, procedit etiam ex bono motiuo & ordinatur ad bonum finem, ergo est bonum & licitum. Maior videtur manifesta. Minor probatur, quia iuramentum originaliter introductum est ex fide qua homines credunt Deum habere infallibilem cognitionem de omnibus, & prouidentiam tam de bonis que de malis ad vltimum vel præmiadum: finaliter autem inducitur iuramentum ad finiendum controuersias, vt dicit Apost. Heb. 6. & hæc sunt in iuramento non quolibet, sed bene circumstantionato per illas tres circumstantias que ponuntur Hier. 4. Iurabis, dicit Dominus, in veritate, in iudicio & iustitia. Requiritur enim ad bonum vsum iuramenti, primo quod aliquis non leuiter iuret, sed ex causa necessaria: & quantum ad hoc requiritur iudicium discretionis ex parte iurantis. Secundo, quod illud quod iuratur non sit falsum, & quantum ad hoc requiritur veritas. Tertio, quod non sit illicitum, & quantum ad hoc requiritur iustitia. iudicio autem caret iuramentum incautum, veritate autem iuramentum mendax, iustitia autem iuramentum iniquum siue illicitum, quibus exclusis licitum est iurare. & sic patet primum.

7. Quantum ad secundum dicendum est quod iuramentum de se non est appetendum, sed solum in casu vel ex debita necessitate. Quod patet sic: illud quod non queritur nisi ad subueniendum alicui defectui non est propter se appetendum, sicut patet de medicina que non queritur nisi ad subueniendum cõtra infirmitatem, sed non queritur iuramentum nisi ad subueniendum alicui defectui, scilicet incredulitati audientis propter fallibilem veritatem dicitur, ergo iuramentum non est propter se appetendum. Vnde Aug. in lib. de Ser. domini in monte: qui intelligit non in bonis per se appetendis, sed in necessariis iurationem habendam, retinet se quantum potest vt non utatur nisi necessitas cogat. Cum enim iuramentum sit illicitum nisi concurrentibus prædictis conditionibus. scilicet iustitia, iudicio & veritate, que propter defectum nostræ cognitionis & lubricitatem linguæ, & precipitationem in deliberationis facillime omittuntur, ideo regulariter iuramentum est magis iudicandum que appetendum secundum illud Eccle. 13. Iurationi non assueſcat os tuum, multi sunt enim casus in illa.

8. Ad primum arg. dicendum quod auctoritas illa intelligitur de actu exteriori qui procedit a malo actu interiori tanquam a mala radice, vnde vterque actus tam exterior quam interior est malus malitia culpæ, sed actus exterior vel interior qui procedit ex malo potest vel cuiuscumque alterius defectus vt ei subueniatur non oportet quod sit malus sed bonus adhibitis circumstantiis. tale autem est ab incredulitate audientis cui per iuramentum subuenitur.

9. Ad secundum dicendum quod voluntas iurandi non prohibetur simpliciter & in omni casu, sed libido iurandi indifferenter & absque necessitate: hoc enim prohibetur propter multa pericula que possunt circa eam contingere.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum iuramentum coactum sit obligatorium.

Thom. 2. 2. q. 89. ar. 7. ad. 3.

Secundo queritur, vtrum iuramentum coactum sit obligatorium. Et arguitur quod non: quia maior est obligatio matrimonii quam iuramenti, sed matrimonium coactum non obligat, ergo nec iuramentum. Maior patet, scilicet, quod obligatio matrimonii sit maior quam iuramenti: quia matrimonium contractum post iuramentum

tum de non contrahendo tenet. Minor supponitur, quia declarabitur. 4. lib. quare &c.

2 Ad idem quod dicitur extra de iureiurando, cap. verū, in ea questione. & ff. quod metus causa, ubi dicit iuriscōsultus, quod metus causa actū est, ratū nō habeo.

3 **C O N T R A**, iuramentū licite factum est obseruandum, sed iuramentū coactū potest esse licite factum, ergo est obseruandum. Maior patet. Minor probatur: quia iuramentum recte fit quando habet tres comites iudicium, iustitiā, & veritatē, sed ista possunt esse in iuramento coactō, quare &c. Ad idem est August. vt habetur. 22. q. vnde inter cetera. ex consilio beati Ambrosii.

4 **R E S P O N S I O**. Circa quæstionem istam præmittendæ sunt tres distinctiones, & deinde respondendum est ad quæstionem.

5 Prima distinctio est de iuramento, quod duplex est: iuramentum. I. assertorium & promissorium. Assertorium fit mere ad confirmationē veritatis præsentis vel præteritæ. Promissorium vero est quo quis se obligat ad aliquid in posterum faciendum vel nō faciendum. Secunda distinctio est de obligatione, & est minus propria quam prima, scilicet quædam est obligatio ad culpam, & hoc est in iuramento assertorio, si ei non subesse veritas. Alia est obligatio ad aliquid faciendum vel nō faciendum, & hoc solum respicit iuramentum promissorium. Tertia distinctio est de coactione, quia quedam est coactio simpliciter & nō cadit in actum voluntatis elicatum, neq; imperatū vt fiat a voluntate, quāuis possit cadere in actum imperatum vt nō fiat etiā voluntate ad illud mouente: sicut aliquis potest simpliciter cogi quod non iuret, quia potest ei lingua præcindi, sed nō potest cogi vt iuret vel etiam vt ambulet voluntate imperante. Alia est coactio secundum quid, quæ est per metum quæ potest cadere in voluntatem quo ad actus tam elicitos quam imperatos, tam in dictis quam in factis. sicut metu alicuius mali fit vel dicitur aliquid quod alias non fieret nec diceretur.

6 **H I S** præmissis cū queritur vtrum iuramentum coactum obliget, nō potest intelligi de coactione simpliciter, quia per talem nullus potest cogi ad iurandum: nec proprie potest intelligi de iuramento assertorio, quia obligatio proprie respicit futurum, iuramentum autē assertorium simul dum est, vel est licitum, sic quæ postea nō potest esse illicitum, vel simul habet culpam annexā: tota ergo dubitatio est de iuramento promissorio per quod homo dicitur obligari ad aliquid in posterum. De quo dicendum est quod tale iuramentum, aut est coactum per metum qui cadit in constantem virum, aut est per metum qui nō cadit in constantem virum: si primo modo sic nō est obligatorium in foro contentioso, quia cogenti nō competit actio contra coactum vt obseruet iuramentum. Cuius ratio est, quia plus nō debet patrocinari alicui violentia quā facit fraus & dolus per quæ decipit, sed fraus & dolus nemini patrocinantur contra deceptum, quia deceptis & nō deceptis iura subueniunt, ergo nec violentia patrocina tur alicui contra coactum.

7 Quantum autem ad forum conscientie tale iuramentum est obligatorium, si illud quod promittitur est licitum, & si ipse consensit in promissum quantumcumq; fuerit per metum coactus, quia pro nullo temporali debet aliquid facere irreuerentiæ dei, sed hoc fieret nisi impleteret promissum, imō iurans consensit & iurando Deum testem inuocauit, igitur tale iuramentum quantum ad forum conscientie est implendum: nihilominus talis habet remedium, quia potest repetere in iudicio id quod coactus promissit & soluit, quæ si iurauit non repetere, potest iudici denuntiare, & ille ex officio alium compellere ad restituendum, si verò iurauit nō denuntiare, tale iuramentum est illicitum, nec est obseruandum cum vertat in deteriorem exitum, vt pote existens contra iustitiam publicam & communem utilitatem: si autem iuramentum sit coactum per metum qui nō cadit in constantem virum, tunc tale iuramentum est obligatorium in foro conscientie, fortiori ratione quæ sit iuramentum coactum per metum cadentem in constantem virum. Et iterum: In foro contentioso, quia secundum iura talis metus nō iudicatur sufficiens ad aliquid cum iuramento promittendum.

8 Ad primum argumentū dicendum quando dicitur,

quod maior est obligatio matrimonij quam iuramenti, verum est, sed istæ obligationes non sunt eiusdem rationis, quia obligatio matrimonij est de præsentibus, obligatio autem iuramenti promissoriæ de quo nunc loquimur est de futuro, non solum autem in matrimonio, sed in aliis contractibus obligatio de præsentibus maior est illa de futuro, & ea tollit si sit ei contraria: & quādo dicitur in pū nori quæ coactio impedit matrimonij quoad forum conscientie, si tamen interueniat consensus interior licet quo ad forum ecclesie iudicaretur nō esse matrimonium, quia presumitur defuisse consensus ubi coactio intercedit. Alij vero dicunt quæ coactio per metum cadentem in constantem virum impedit matrimonij quantumcumq; consensus interior interueniat propter hoc quod matrimonium vt est sacramentum requirit indissolubilitatem inter coniuges, & quia consensus coactus impetrat restitutionem in integrum secundum iura, ideo talis consensus contrariatur matrimonio vel indissolubilitati matrimonij propter quod impedit ipsum, non sic autem est de iuramento promissorio, quia non est contra rationē promissi quod nunquam retrahatur.

9 Ad secundum dicendum est quæ omnia illa iura loquuntur de obligatione quoad forū contentiosum in quo consensus coactus per metum cadentem in constantem virum impedit contractum. Argumenta verò in oppositum vel procedunt de obligatione quoad forum conscientie vel loquuntur de coactione per metum, qui nō cadit in constantem virum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum iuramentū incautum sit obligatorium.

Thom. vbi supra ad. 2.

Tertio queritur, vtrum iuramentum incautum sit obligatorium. Et videtur quæ sic: quia iuramentum quod potest seruari sine detrimento salutis est obligatorium, sed iuramentum incautum quandoq; est tale quod potest seruari sine detrimento salutis, ergo &c. Minor probatur, quia qui iurat se nō intraturū religionē, vel se nō seruaturum virginitatem incautē iurat, & tamen tale iuramentū potest seruari sine detrimento salutis, quia non est de necessitate salutis, nec virginitatem seruare, nec religionem intrare, quare &c.

1 Item plus debet vnicuiq; obesse culpa propria quam aliena, sed iuramentum incautum est ex culpa propria, iuramentum verò coactum est ex culpa aliena, cum ergo iuramentum coactum saltem per leuem metum sit obligatorium, videtur multo magis quæ iuramentum incautum sit obligatorium.

2 **I**n contrariū arguitur, quia nulla res attingit propriam virtutem nisi cum est perfecta, sed obligatio est virtus iuramenti obligatorij, ergo nullum iuramentū obligat nisi sit perfectū: sed iuramentū incautum nō est perfectum cū non habeat tres comites saltem iudicium distinctionis, ergo non est obligatorium.

3 **R E S P O N S I O**. Dicendum quæ aliquid iuramentum potest esse incautum dupliciter. Vno modo ex parte obiecti: vt cum aliquis iurat id quod est de se illicitū, vel quod est impedimentū maioris boni, vt si aliquis iuret nō intrare religionē. Alio modo potest esse incautum ex parte motiui vt si aliquis iuret ire in aliquam peregrinationem sub conditione inhonestā, puta si cōsequatur voluntatem de muliere non sua: de iuramento secundo modo incauto dicitur in sequenti questione, sed si iuramentum sit primo modo incautum, quia iuratur aliquid illicitum vel quod est maioris boni impedimentum, sic dicendum est quæ tale iuramentum nō est obligatorium. Cuius ratio est, quia iuramentum non est vinculum iniquitatis, sed si iuramentum prædicto modo incautum esset obligatorium, tunc esset vinculum iniquitatis, ergo &c. Minor probatur: si enim iuramentum sit de illicito, & obliget ligat ad aliquid iniquum. Item idem est si fit de licito quod tamē est impedimentum maioris boni, quia minus bonum vt est impedimentum maioris boni habet rationē mali, ergo vt sic ligari ad tale bonū vt est maioris boni impedimentum est ligari ad malum. Est tamen aduertendum, quia vbi iuramentum promissorium est de illicito secundum se, NN 4 non

In. 4. d. 29. q. 2.